

לילה אחד עזבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

גליון תצח
ערש"ק פרשת בהר ה'תשע"ה

"ללכת" ולהתעלות ב"חוקות" התורה

בשיטת הרמב"ם בדיני חרמי כהנים

שלבי ההתקדמות בלימוד החסידות

שלושת ימי ההגבלה

אור
החסידות

פְּתַח הַדָּבָר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת בהר, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תצח), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חבר מערכת, ולפעמים נאמרו הביאורים בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו על-אתר או בתוכן העניינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

ויה"ר שנוזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונוזכה לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החפידות

מכון אור החסידות

סניף ארץ הקודש

ת.ד. 2033

כפר חב"ד 6084000

03-738-3734

Likras@likras.org

Or Hachasidus

Head Office

1469 President St. #BSMT

Brooklyn, NY 11213

United States

(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב חיים דוד (ברי"ג) וילהלם, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום
חריטונוב, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שווייכה

תוכן העניינים

ה. מקרא אני דורש.....

שביעית - זכר למעשה בראשית

מדוע נצרכת רא"י ששבת לה' הוא לשם ה' / דיוק ב"דיבור המתחיל" של רש"י / השווה הכתוב שביעית לשבת / השבייתה בשביעית היא משום ששבת הקב"ה בשבת / בטעם ההר"א ששבת תהא בטלה בשנת השביעית / תוספת ביאור ע"פ פנימיות העניינים

(עי' לקוטי שיחות ח"יב שיחה א' לפרשתנו)

ט. פנינים.....

עיונים וביאורים קצרים

י. יינה של תורה.....

"גאולה תהי' לך" - גאולת האדם ממצבו בעבודת השי"ת

יבאר הטעם לזה שאדם עובר עבירה ר"ל, שהוא מצד רוח שטות, אך באמת הנשמה תמיד באמנה אתו ית', ומלמעלה מסייעים לאדם לבוא להכרה זו, וזהו חייב הקרובים לגאול את העבד

(עי' לקוטי שיחות ח"יז שיחה ב' לפרשתנו)

יד. פנינים.....

דרוש ואגדה

טו. חידושי סוגיות.....

בדין העובר קו התאריך באמצע הספירה

יביא משו"ע רבינו הזקן דבזמן הקידוש ע"פ הראי, הי, זמן עצרת ביום ג, לעומר אף כשאנו ו, סיון / יקדים לבאר ענין קו התאריך בהלכה, ויחקור לענין ספירה ע"פ דין הש"ס שתהא ספירה לכל אחד ויוכיח בראיות דכל אדם צריך לספור לפי הימים שספר לעצמו עד עתה ולאו דוקא ככני המקום / יסיק דהוא הדין לענין עצרת, דמדינא תלוי חלות היו"ט ביום ג, לספירת היחיד ולא בענין אחר

(עי' לקוטי שיחות ח"ז הוספות לימי הספירה. ועוד)

כג. תורת חיים.....

עבדו את ה' בשמחה

כה. דרכי החסידות.....

ההתבוננות וההתעכבות בלימוד החסידות

מקרא אני הורש

שביעית – זכר למעשה בראשית

מדוע נצרכת רא' ששבת לה' הוא לשם ה' / דיוק ב'דיבור המתחיל' של רש"י /
 השווה הכתוב שביעית לשבת / השביתה בשביעית היא משום ששבת הקב"ה
 בשבת / בטעם ההו"א ששבת תהא בטלה בשנת השביעית / תוספת ביאור ע"פ
 פנימיות העניינים

ברי"ש פרשתנו (כה, ב-ד): "כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם, ושבתה הארץ
 שבת לה'. שש שנים תזרע שדך, ושש שנים תזמור כרמך, ואספת את תבואתה. ובשנה
 השביעית שבת שבתון יהי לארץ שבת לה', שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור".
 ומפרש רש"י (על התיבות "שבת לה'" שבתחילת הענין): "שבת לה' – לשם ה', כשם
 שנאמר בשבת בראשית".

והמפרשים (חזקוני. באר מים חיים. וראה גם שפתי חכמים. ועוד) ביארו שכוונת רש"י היא שהכתוב
 בא ללמדנו שאין מטרת השביתה ממלאכות השדה בשנה השביעית לשם מנוחת האדם
 או לתועלת השדה, כדרך עובדי אדמה שמשביתים את שדותיהם שנה אחת כדי שיהי'
 לה כח בשנים הבאות (ראה ב"ב כט, א). אלא השביתה צריכה להיות "שבת לה'" – לשם
 קיום מצות הקב"ה. וע"ז מביא רש"י רא"י – "כשם שנאמר בשבת בראשית". דהיינו, בפ'
 יתרו (כ, ע) נאמר "ויום השביעי שבת לה' אלקיך", וכשם שבשבת צריכה השביתה להיות
 "לשם ה'", כן צריכה להיות השביתה בשביעית לשם ה'.

ב. אמנם פירוש זה אינו מחוור, כי אם רש"י נדרש לחדש אשר הפירוש ד"שבת לה" הוא "לשם ה'" – כלומר שאין זה מובן מאליו – ה" צריך לפרש זאת בפעם הראשונה שנאמרה לשון זו, בפסוק הנ"ל גופא שבפ' יתרו; והלא לא פירש רש"י שם מאומה!

ועוד יש להקשות: מצינו במקומות אחרים שמפרש רש"י כעין פירושו כאן, ולא הוצרך להביא רא"י לכך. וכגון בפסוק "ויקחו לי תרומה" (תרומה כה, ב), שרש"י מפרש שם "ל" – לשמי", ואינו מביא על כך שום ראיה. ואם כן, מדוע כאן אין רש"י מסתפק בעצם הפירוש, "שבת לה" – לשם ה'", אלא הוצרך להביא על כך רא"י מיוחדת – כשם שנאמר בשבת בראשית"?

ג. אלא יש לפרש (ראה גם רא"ם כאן. דברי דוד (להט"ז). ועוד מפרשים):

אכן, עצם הדבר ש"שבת לה'" משמעותו "לשם ה'", מובן הוא מעצמו, ולא זה מה שבא רש"י לפרש. והיא הנותנת שבפ' יתרו לא פירש רש"י תיבות אלו, כי משמעותן מובנת מעצמה (כנ"ל ס"ב).

ומדייק הענין ב'דיבור המתחיל' – התיבות שרש"י מעתיק מהכתוב:

אם כוונת רש"י היתה לפרש ש"לה'" פירושו "לשם ה'" – ה" מעתיק תיבת "לה'" לבדה ומפרשה "לשם ה'" (וכמו בפ' תרומה שם שהעתיק תיבת "ל"י" ופירש "לשמי" – כנ"ל ס"ב); אולם רש"י הוסיף להעתיק גם תיבת "שבת (לה)'" – והסיבה לכך היא כי תיבה זו היא הדורשת ביאור.

דהנה לכאורה, ה" צריך לומר בקיצור "ושבתה הארץ לה'" – ומה פשר אריכות הלשון "ושבתה הארץ שבת לה'"? וע"ז מפרש רש"י, שהדגשה זו באה ללמד על אופן השביתה: אם ה" נאמר רק "ושבתה הארץ לה'" – היינו יודעים שצריך לשבות "לשם ה'" בכ"ס, ובאה ההדגשה "ושבתה הארץ שבת לה'" – ללמדנו שהשביתה צריכה להיות באותו האופן של השביתה ב"שבת בראשית", כדלקמן.

ד. ביאור הענין:

מצינו שהלשון "שבת בראשית" שוללת את השביתה ביום-טוב. וכמו בסדרה הקודמת, בפ' אמור (כג, יא), שנאמר שם בנוגע להעומר שצריך להיות "ממחרת השבת" – ומפרש רש"י: "ממחרת יום טוב הראשון של פסח, שאם אתה אומר שבת בראשית אי אתה יודע איזהו". והיינו, שהלשון "שבת" מתאים גם ליום-טוב, ואילו הלשון "שבת בראשית" מתאימה דוקא ליום השביעי.

והיינו, כי בהציווי על שביתה ממלאכה בשבת נאמרו שני טעמים (ראה מורה נבוכים ח"ב פל"א – הובא ברמב"ן ואתחנן ה, טו. מטה משה סת"ז):

(א) זכר למעשה בראשית – מכיון שהקב"ה עסק במלאכת הבריאה ששה ימים וביום

לקראת שבת

ז

השביעי שבת, לכן נצטווה האדם לשבות ממלאכתו ביום השביעי (יתרו כ, ט-יא).

(ב) זכר ליציאת מצרים – ובלשון הכתוב (ואתחנן ה, ט): "וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויוציאך ה' אלקיך משם ביד חזקה ובזרוע נטויה" על כן צוה ה' אלקיך לעשות את יום השבת".

ובכן, הטעם השני של "זכר ליציאת מצרים" מתאים הוא גם ליום-טוב, ולכן גם הוא נקרא בשם "שבת" (שהרי כל המועדים קשורים ביציאת מצרים – ראה שמות ג, יב. פרש"י יתרו כ, ב. אמור כג, מג. ועוד); אולם הטעם הראשון של "זכר למעשה בראשית" – אינו ביום-טוב אלא רק ביום השביעי, ולכן דוקא הוא נקרא "שבת בראשית".

וזו איפוא כוונת רש"י בפירושו – "לשם ה' כשם שנאמר בשבת בראשית": הכוונה "לשם ה'" בשביתת השנה השביעית היא אותה הכוונה שבשבת בראשית – "זכר למעשה בראשית", כלומר: זה שהקב"ה ברא את עולמו בששה ימים וביום השביעי שבת.

[וראה צדה לדרך כאן: "כתב החזקוני עליו (על רש"י) וז"ל: כלומר, לא תהא כוונתך להוֹבִירָה כדי לטייבה, אלא כדי לעשות מצות הקב"ה, עכ"ל. גם הרמב"ן ז"ל חשב שזו כוונת רש"י. . אבל הרא"ם ז"ל כתב שאין זו כוונת רש"י, אלא שיהי' שביתתה לשם שבת ששבת בו השם בזמן הבריאה, וזהו שאמר 'כשם שנאמר בשבת בראשית', שכתוב בו בפירושו 'ויום השביעי שבת לה' אלקיך כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וינח ביום השביעי'. . כי כל השביעיות זכר ליום השביעי הם"].

ה. והנה, בפ' משפטים, בתוך הפרשה המדברת ע"ד שנת השביעית, נאמר (כג, יב) "ששת ימים תעשה מעשיך וביום השביעי תשבות". ומפרש רש"י: "וביום השביעי תשבות – אף בשנה השביעית לא תעקר שבת בראשית ממקומה, שלא תאמר הואיל וכל השנה קרוי' שבת לא תנהוג בה שבת בראשית".

ולפום ריהטא נראה תמוה – האמנם יש סכרא לומר שבגלל שכל השנה השביעית נקראת בשם "שבת", לכן לא ישמרו בה את יום השבת?

אולם לדרכנו יובן ויומתק, שהשביתה של השנה השביעית ענינה הוא זכר להשביתה של הקב"ה ביום השביעי; ומעתה מובן, שבשנה זו הרי גם ימות החוץ הם "זכר למעשה בראשית", ולכאורה אין צורך עוד בהזכרה המיוחדת של יום השבת דוקא.

אמנם למעשה מחדש הכתוב שגם בשביעית נוהגת "שבת בראשית" – והטעם פשוט: עם היות ש"כל השנה קרוי' שבת", הרי בפועל אין השביתה אלא ממלאכות השדה (ובמילא – הזכר בפועל על ידי השביתה הוא רק בזמן השייך למלאכות אלו ורק במי שעובד את אדמתו); וזהו החידוש המיוחד של יום השבת, שהיא "זכר למעשה בראשית" באופן המקיף את כל היום כולו כך שכל יהודי אסור בכל מלאכה [ועוד, שיש בשבת גם מצוות חיוביות].

1. ויש להוסיף – בפנימיות הענינים :

אמנם קיימת מעלה בה"שבת לה" שביום השבת – שדוקא "שבת" זו מקיפה את היום כולו ובכל הענינים ;

אבל לאידך גיסא, קיימת גם מעלה בה"שבת לה" שבשנה השביעית, שדוקא בה נאמר "ושבתה הארץ שבת לה" – שממשיכים את ה"שבת לה" גם בענינים ארציים. והיינו :

ביום השבת יש עלי' בללית בכל העולמות, המתבטאת בזה שכל המלאכות אסורות וכו' – וממילא ביום השבת הרי כל הענינים הם מלכתחילה במדריגת "שמים" ;

וזהו החידוש שבשנה השביעית, שאז אין עלי' בכל הענינים אלא רק בפרטים מסויימים (ראה "דרך מצוותיך" להצמח-צדק, מצוות קדושת שנת הוי) – ונמצא, שבכללות האדם והעולם הוא במדריגת "ארץ", שמתעסק בעובדין דחול ובענינים ארציים, ובתוך זה גופא מצליחים להמשיך "שבת לה" !

[ולכן נוהגת שביתת השנה השביעית רק בארץ ישראל – כי דוקא שם יש הכח לחידוש מיוחד זה של "ושבתה הארץ שבת לה". ויתירה מזו – לכמה דעות השמיטה נוהגת מדאורייתא רק בזמן שבית המקדש קיים, כי כדי להמשיך גילוי הקדושה גם בארץ, צריך להיות לזה סיוע מהגילוי אלקות שהי' מאיר בבית המקדש שבארץ ; ובמהרה בימינו "הרחמן יחזיר לנו עבודת בית המקדש למקומה", ונשוב לקיים מצות שביעית כתיקונה ובשלימותה, אכי"ר].

פנינים

עיונים וביאורים קצרים

חיוב האדון לפרנס משפחת העבד

ויצא מעמך הוא ובניו עמו

אם הוא נמכר, בניו מו מכרן, אלא מכאן שרבו חייב
במוזנות בניו
(כה, מא. רש"י)

בפ' משפטים עה"פ "ויצאה אשתו עמו" (כא,
ג) כתב רש"י "מגיד הכתוב שהקונה עבד עברי
חייב במוזנות אשתו ובניו".
ויש לעיין, מדוע בפסוק דנן, לא כתב רש"י
"אשתו" ככפ' משפטים, וכתב רק ש"חייב
במוזנות בניו".

ויש לומר בזה, ע"פ דברי רש"י (משפטים כא, ב)
שכפ' משפטים מדובר על מי שמכרוהו ב"ד,
משא"כ בפרשתנו מדובר על המוכר עצמו.

והנה דין זה שהקונה עבד חייב גם במוזנות
משפחתו, חידוש הוא. דהרי קנה רק את העבד,
ומשפחתו מאן דכר שמיהו.

אלא דבמכרוהו ב"ד הסברא נותנת דמכיון שלא
רצה העבד לימכר, א"א שפרנסת משפחת העבד
תיפגע בע"כ, וממילא חייבה התורה את האדון
לפרנס את משפחת העבד. משא"כ במוכר עצמו, אין
סברא לומר שיתחייב האדון בפרנסת משפחת העבד.

ולכן בפ' משפטים שמדובר במכרוהו ב"ד,
הנה מכיון שכתבה תורה "ויצאה אשתו" הסברא
נותנת שהכוונה גם לבני ביתו של האדון, דכנ"ל
ב"ד חייבים לוודאות שלא תיפגע פרנסת משפחת
העבד, ונכלל בזה גם בני ביתו.

משא"כ בפרשתנו שמדובר במוכר עצמו,
הנה מכיון דהא שרבו חייב במוזנות משפחתו
חידוש הוא, הנה רק מה שכתוב בתורה, מוטל על
האדון לקיים, ומכיון שבתורה נכתב רק "בניו"
ולא "אשתו" אין האדון חייב (ע"פ דרך הפשט)
במוזנות אשתו.

(ע"פ לקושי שיחות חכ"ב עמ' 150 ואילך)

גם במוכר עצמו מדעתו אין לזלזל

ושב אל משפחתו

ואל אחוזת אבותיו ישוב

ואל אחוזת אבותיו, אל כבוד אבותיו ואין לזלזל בכך
(כה, מא. רש"י)

יש לתמוה, מדוע הזהירה תורה על הזלזול
בהעבד המשוחרר רק בפרשתנו (במוכר עצמו),
ולא בפרשת משפטים שם עסקינן במכרוהו בי"ד;
והרי אדרבה – החשש שיזלזלו בעבד המשוחרר
גדול יותר במכרוהו בי"ד, שהרי הוא זה שנמכר
בגניבתו, ולהיותו גנב קרוב יותר שיזלזלו בו.

ויש לומר דהיא הנותנת:

אדם שמכרוהו בי"ד בגניבתו, הנה מכיון
שהעבדות היא בתור עונש על הגניבה, מסתבר
שכבר התחרט ועשה תשובה על גניבתו, ופשיטא
ד"אין לזלזלו בכך", שהרי הלכה ברורה היא (כבא
מציעא נח, ב) שאסור להזכיר לבעל תשובה "זכור
מעשיך הראשונים".

משא"כ במוכר עצמו מרצונו, הנה אף שגם
זה בא כתוצאה מחטאיו (ראה רש"י לקמן פסוק
כו), מ"מ אין הכרח שישוב מחטאיו, שה"ה מכר
את עצמו מדעתו, וקיים חשש שכשישתחרר אכן
יזלזלו בו, וע"ז צוותה תורה באזהרה מיוחדת
ד"אין לזלזלו בכך" אלא יחזור ל"כבוד אבותיו".

(ע"פ לקושי שיחות חכ"ב עמ' 157)

זינה של תורה

“גאולה תהי' לו” – ממצבו בעבודת ה'

יבאר הטעם לזה שאדם עובר עבירה ר"ל, שהוא מצד רוח שטות, אך באמת הנשמה תמיד באמנה אתו ית', ומלמעלה מסייעים לאדם לבוא להכרה זו, וזהו חיוב הקרובים לגאול את העבד

צה"פ בפרשתנו (כה, מז) “וכי תשיג יד גר תושב עמך ומך אחיך עמו ונמכר לגר תושב עמך או לעקר משפחת גר... גאולה תהי' לו אחד מאחיו יגאלנו”, דרשו רבותינו (קידושין כ, א) דמיירי כאן באדם שירד מנכסיו. בתחילה נאלץ למכור מטלטליו (כלשון הכתוב בפרשתנו: “וכי תמכרו ממכר לעמיתך”), אחר כך מכר את שדותיו ואת ביתו (“כי ימוך אחיך ומכר מאחוזתו... ואיש כי ימכר בית מושב עיר חומה”), ולבסוף – לא נותרה בידו הברירה כי אם למכור את עצמו לעבד.

ירידה זו מהנכסים הגשמיים, באה לאדם – “מידה כנגד מידה” (סוטה ת, ב במתני') – בשל התדרדרות רוחנית. וכמו שאמרו התם בגמרא שאיש זה נכשל באיסוריין קליין (ראה רש"י ותוספות ד"ה אבקה בקידושין שם), ולא נתן ליבו לשוב בתשובה עד שנמכר ל"עקר משפחת גר" – והיינו, שהוא משמש כשמש, כחוטב עצים וכיו"ב, לעבודת אלילים (כבא מציעא עא, א ובפירש"י שם).

לקראת שבת

יא

ואחר הקדמה זו, יובן ענין פרשה זו בדרך הדרוש:

כי הנה כל הדרדרות רוחנית ונפילה בחטא – בטפשות האדם יסודה, וכאמרם ז"ל "אין אדם חוטא, אלא אם כן נכנס בו רוח שטות" (סוטה ג, א). כי מקור חוצבה של הנשמה היא ברום המעלות, והרי היא "חלק אלוקה ממעל" (כלשון הפסוק באיוב לא, ב. ונתבאר באריכות בספר התניא קדישא פ"ב). בו היא דביקה ובו כל חפצה ומגמתה.

עד כדי כך שהוא מוכן להמית עצמו ובלבד שלא לעבוד עבודה זרה ח"ו (תניא פרק י"ח). כדחזינן לאורך כל הדורות ביהודים אשר מסרו נפשם על קדושת שמו ית'.

ובלשון רבינו הקדוש בעל התניא זיע"א (ראה אגרות קודש לכ"ק אדמו"ר מוהרי"ץ נ"ע ח"ד עמ' תקמז): "א אידי ניט ער וויל און ניט ער קען זיין אפגעריסען פון אלוקות" – יהודי אינו יכול ואינו רוצה להפרד מאלוקות.

אלא מאי? כאשר מדובר בחטא כעבודה זרה וכפירה באלוקי ישראל, ברי לכל שעבירה זו יש בה התנתקות מאלקים חיים. על כן מוסר נפשו הוא על זה. אמנם, כאשר מדובר בחטא אחר, שנראה בעיניו כ'קל', או אז יכול לקרות שיפול הוא בחטא זה. אין הוא מבין שגם בחטא זה הרי הוא נפרד מהבורא ית"ש, וזוהי "רוח שטות" האמורה בגמרא שם (נתבאר בתניא פרק כ"ד).

בזה מדברים הכתובים דנן: יהודי שנפל בעמקי הקליפות, והרי הוא ביד "עקר משפחת גר", כי לא שת ליבו ולא חש איך שמתרחק הוא מן הקדושה ומן החיים האמיתיים.

ועל פי זה יובן דבר תימה:

בגאולת עבד זה כתיב "אחד מאחיו יגאלנו. או דדו או בן דדו יגאלנו, או משאר בשרו ממשפחתו יגאלנו" (ויקרא שם, מ"ח – מ"ט). ומזה למדו ש"הקרוב קרוב קודם" (תורת כהנים עה"פ, ועיין בלח"מ לרמב"ם דלעיל). היינו, מי שהוא קרוב יותר – קודם בחובתו (כפסק הרמב"ם בפ"ב מהל' עבדים ה"ז) לגאול את העבד. אלא שצריך עיון מדוע נשמט מהכתוב הקרוב ביותר – הוא האב, שהוא בודאי קודם בקרובתו לאחים (וכעין זה הקשה הרמב"ן לבמדבר כ"ז, ט).

אך על פי הנ"ל אתי שפיר:

התקשרות תמידית זו דיהודי עם הקב"ה, נקראת "חכמה שבנפש", ובספרי קבלה היא מכוונת כנגד בחי' "אב" (זוהר הקדוש ח"ג דף ר"צ, א). האפשריות לחטא, היא מפני העלמות בחי' אב זו כנ"ל. כל מציאות החטא, היינו ההשתעבדות ל"עקר משפחת גר", לסטרא אחרא, היא בשל כך שאותה בחינה שבנפש – בחי' אב הנ"ל – נסתתרה ואינה נרגשת בו.

אולם היות שעיקר מציאות איש הישראלי היא נפשו הקדושה, וירידתו בטעות

יסודה כנ"ל, על כן מובטחנו שירידתו אינה אלא לפי שעה, ו"גאולה תהי' לו" יש בלשון זו חיוב לגאלו, וגם הבטחה ש"גאולה תהי' לו". כי סוף ישראל לעשות תשובה, ולגלות מהותו האמיתית שקשורה בקשר בל ינתק בקדושה.

אלא שגאולה זו - שני שלבים בה. בתחילה נאמר שהקרובים הם שמחויבים בגאולת העבד. רק לאחמ"כ נאמר "או השיגה ידו ונגאל". היינו, שאם יש באפשרותו - יגאל הוא את עצמו.

ובאמת הוא פלא:

כי פשוט שמדין "הקרוב קרוב קודם", הוא קודם לכל אותם קרובים. לכאורה היתה אפשרות זו צ"ל מוזכרת תחילה, שהוא יגאל את עצמו. ורק אם "לא השיגה ידו" - אז צריך לגאולת הקרובים.

אמנם כעת יובן:

נופל זה, ה"ה חבוש ש"אין מתיר עצמו" (ברכות ה, ב), אין ביכולתו לצאת משפל המצב הזה מעצמו, מאחר שבחינת "אב" "חכמה שבנפש" אינה נרגשת בו, ונמצא במצב כזה שלא חלי ולא מרגיש כי מרוחק הוא מהקדושה ומעבודת השי"ת.

וזהו שמתחילה קרוביו הם שגואלים אותו, והיינו, שמלמעלה משפיעים עליו כוחות, (עיין בפירוש דעת זקנים עה"ת שקרובים אלו רומזים להקב"ה), ומעוררים אותו לעבודתו ית'.

ברם, תכלית המכוון הוא שסוכ"ס יתעורר האדם ויגלה בעצמו שעיקר מהותו ומציאותו הוא נשמתו המאוחדת עם הקב"ה. על כן ממשיך הכתוב שאחרי שמלמעלה מעוררים את האדם, אזי "השיגה ידו", ומבין מעצמו אשר צריך הוא ליגאל.

וכאשר הוא מעורר ומגלה בעצמו את נשמתו, כבר לא יצטרך שמלמעלה ישפיעו ויעוררו אותו, אלא ה"ה נגאל מצ"ע, וכבר מבין לבד שלא להתרחק ח"ו אפי' לרגע מעבודת השי"ת.

פנינים

דרוש ואגדה

שנה השביעית – אלף השביעי

וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן
לא נורע ולא נאסוף את תבואתנו. וצויתני
את ברכתי לכם בשנה השישית
(כה, כ-כא)

יש לפרש זה בדרך החסידות:

ידוע שששת השנים הקודמות לשנת השמיטה
הם כנגד שיית אלפי שנין של קיום העולם, ושנת
השמיטה הינה כנגד האלף הז' שלאחריהם (ראה
סנהדרין צז, א. אב"ע ורמב"ן על פ' ב' כאן ועוד).

ואף כאן נשאלת שאלתם של ישראל "מה
נאכל בשנה השביעית גר": מאחר שעומדים באלף
השישי, בדור נמוך וירוד, וכקושיית הגמ' (יבמות
לט, ב) "אכשור דר"י? ואיך ייתכן שעל ידי מעשינו
הדלים "נאכל בשנה השביעית", נוכל לבוא לאלף
השביעי?

וכהמשך הפסוקים, גם כאן באה ההבטחה
"וציויתי את ברכתי", היינו, שבאם יעשו בני"י
את התלוי בהם, הנה אף שמצד עבודתם אין הם
שייכים לבוא ל"אלף השביעי" מ"מ יתן ה' ברכה
מיוחדת בעבודתם, שעל ידה נזכה לבוא לגאולה
הקרובה. אכ"ר.

(ע"פ לקוטי שיחות חכ"ז ע' 189)

סיני מכיך מכל טוריא

יודבר ה' אל משה בהר סיני
(ריש פרשתנו)

איתא במדרש (מדרש תהלים סח, יז) כי קודם
מ"ת רבו ההרים ביניהם על מי יתן השי"ת את
התורה, וכל אחד מהם טען את מעלותיו וכו' ולכן
הוא צריך לזכות בזה. וע"ז אמר להם הקב"ה
"למה תרצדון – תרצו דין – הרים גבנונים", ו"ההר
חמד אלקים לשבתו" הוא הר סיני "דמכיך מכל
טוריא" (השפל מכל ההרים).

ולכאורה, אינו מובן:

מ"מ, אם דחה השי"ת את טענת ההרים ובחר
דווקא בשפלות ובנמיכות, הו"ל ליתן את התורה
בבקעה או עכ"פ במישור, ואם המעלה היא
ב"הר", ה' לו ליתנה על ההר הגבוה ביותר, ולמה
בחר ב"הר סיני".

והביאור בזה בדרך עבודת האדם לקונו:

בעת עבודת היהודי בקיום התומ"צ, צ"ל בליבו
ב' בחינות – מחד "הר" ומאידך "סיני":

(א) מחד צ"ל בתוקף ובהגבחה רוח "לא
להתבייש מפני המלעיגים" (שו"ע בתחילתו),
ולהיות גאה וחדור בקיום רצון השי"ת.

(ב) ומאידך, על הגאווה נאמר (סוטה ה, א)
"אין אנו והוא יכולין לדור", ורק אחרי "ונפשי
כעפר לכל תהי" זוכים ל"פתח ליבי בתורתך
ובמצוותיך...". עליו להרגיש "מכיך מכל טוריא".

ובאמת, אין כל סתירה בין ב' עניינים הללו:

כי תוקפו בקיום התומ"צ איננו מצד הרגשת
ישותו וחשיבותו כמציאות עצמית. להיפך –
מצד ביטולו כלפי השי"ת, חש הוא את הגדלות
והשמחה לקיים את רצונו ית', וזה נותן לו את
התוקף האמיתי לעמוד חזק בשמירת המצוות ולא
לירא מכלום. ומחמת ביטול זה, הרי בה בשעה
יודע הוא את מעמדו ומצבו הנפשי ד'מכיך מכל
טוריא'.

(עיון אריכות הביאור בלקוטי שיחות ח"א עמ' 276)

הידושי סוגיות

העובר את קו התאריך באמצע הספירה

ביא משו"ע רבינו הזקן בזמן הקידוש ע"פ הראי' הי' זמן עצרת ביום נ' לעומר אף כשאינו ו' סיון / יקדים לבאר ענין קו התאריך בהלכה, ויחקור לענין ספירה ע"פ דין הש"ס שתהא ספירה לכל אחד ויוכיח בראיות דכל אדם צריך לספור לפי הימים, שספר לעצמו עד עתה ולא דוקא כבני המקום / יסיק דהוא הדין לענין עצרת, דמדינא תלוי חלות היו"ט ביום נ' לספירת היחיד ולא בענין אחר

ניסן הוא מלא לעולם וחודש אייר הוא חסר לעולם, יהי' חג זה בששה בסיון . . לפיכך!

יקדים מדברי רבינו הזקן ע"פ סוגיא דראש השנה, בזמן הקידוש ע"פ הראי', הי' זמן עצרת ביום נ' לעומר אף כשאינו ו' סיון, ויקדים לבאר ענין קו התאריך בהלכה

1) ודלא כמ"ש בדברי נחמי' השלמת שו"ע אדמוה"ז סי' תקפא בקו"א, שגם כשחל עצרת בה' בסיון אומרים "זמן מ"ת" מצד המשכת שער הנו"ן. ומה שביאר שם דאף ש"מ"ת בפעם הראשונה הי' ביום הנ"א לעומר מ"מ הזמן דמ"ת בכל שנה הוא ביום הנ' דוקא, לפי שגם אז ראוי' היתה לינתן ביום הנ' אלא שמצד איזה טעם ניתנה בפועל ביום הנ"א - צע"ק, שהרי כ"ף הענינים חוזרים וניעורים בכל שנה, וא"כ, בכל שנה מתעוררים ב' הענינים, ראוי לינתן התורה ומ"ת בפועל, כל אחד, באותו הזמן שהי' בפעם הראשונה.

בשו"ע רבינו הזקן (סי' תצד ס"א): "ביום חמישים לספירת העומר הוא חג השבועות הנ' . . שנאמר (פרשתנו כג, טז-כא) תספרו חמישים יום והקרבתם וגו' וקראתם בעצם היום הזה מקרא קודש וגו'. ולפי חשבון קביעת החדשים המסור בדינו שחודש

לדינא ולענין דין ספירה ולענין עצרת ביום חמישים לספירה.

ובהקדים, דכידוע כיון שהארץ היא עגולית ככדור ולא שטוחה (ירושלמי ע"ז ג, א. הובא בתוד"ה ככדור - ע"ז מא, א. במדב"ר יג, יד. זח"ג י, א) והשמש (שעפ"י מהלכה נקבעים הימים) סובבת סביב כדור הארץ - נמצא שאין זריחת השמש, לדוגמא, נראית בבת אחת בכל חלקי הארץ. וכיון שמהלך השמש הוא ממזרח למערב - הרי במקום הנמצא למזרח יותר תוקדם שם ראיית השמש בזריחתו, ובהנמצא למערב יותר תאחר שם ראיית זריחת השמש. וכמרוז"ל בר"ה (כ, ב, ובמאור שם) שבירושלים ה' מתאחר לגביי בכל שש שעות. ובזוהר (שם) שמקומות שונים בארץ, ובשעה שכאן יום במק"א הוא לילה (ועיינן ג"כ שער הכולל בתחילתו).

ועפ"י הנ"ל הנה כאשר בירושלים הוא רגע חצות היום דיום א' למשל, היינו שהחמה עומדת בראש כל אדם, הרי בקצה בכל הנמצאת למזרחה הוא כבר שש שעות אחר חצות יום א'. וממזרח קצה סיביר שהיא ממזרח לבבל כמרחק בבל מירושלים הוא חצות ליל יום שני, אבל אם תחשוב מירושלים למערב הרי בכואן למזרח אמריקה, שהיא לערך כמרחק בבל וירושלים, הנה ברגע חצות יום א' בירושלים שם הוא ברגע זה ממש שש שעות מקודם לזה, היינו בוקר יום א'. ובמקום הנמצא למערב מזה כפי מרחק הנ"ל לערך, היינו ממזרח לקצה סיביר הנ"ל הוא שש שעות קודם לזה, היינו חצות ליל יום א'. נמצא במקום אחד ממש

אנו אומרים בשבועות זמן מתן תורתנו שבו בסיון ניתנה התורה לישראל². אבל בזמן שהיו מקדשין החדשים עפ"י הראי' ה' אפשר להיות גם חודש ניסן חסר והי' חג השבועות שהוא יום חמישים לעומר בשבעה בסיון ואם הי' גם חודש אייר מלא הי' חג השבועות שהוא יום חמישים לעומר בחמישה בסיון (ר"ה ו, ב), אף שאינו ביום מ"ת אין בכך כלום, שהכתוב לא תלה חג הזה ביום מ"ת ולא בכמה ימים לחודש רק בחמישים לעומר. . ואף שששה בסיון שלנו הוא יום נ"א מט"ו בניסן שבו יצאו ישראל ממצרים והתורה נתנה ביום נ"ב לצאתם ממצרים. . אעפ"כ אנו אומרים זמן מתן תורתנו בחמישים לעומר כיון שהוא לנו בששה בסיון ובששה בסיון נתנה התורה".

והנה זה שיום החמישים לעומר ויום ששה בסיון אפשר להם שיהיו בזמנים שונים הוא לא רק בזמן שהיו מקדשים את החודש עפ"י הראי', כנ"ל, אלא אפי' עכשיו³ שלעולם ניסן מלא ואייר חסר, יתכן, שלגבי יחיד יחולו ב' ענינים אלו בשני זמנים שונים, ומעתה תהי' נפקותא

(2) דהלכה כרבנן. ודלא כמ"ש בדברי נחמי' שם (ומה שהוכיח מ"ש בס"ל ת"ל שישאל יצאו ממצרים בה' בשבת, הרי רבינו הוקן בסיון תצד כתב להדיא, שגם לדעת רבנן היתה יצי"מ בה' בשבת, וניסן ואייר דשנה ההיא היו שניהם מלאים. (ועיינן במחה"ש (סימן תצד) שהוכיח מלשון הש"ס: "הא מני ר"י היא" (ולא אמר אלא), שהברייתא שיצי"מ ה' בה' בשבת אתיא גם לרבנן)).

(3) ובכ"ז הל' בכ"מ דזהו רק בזמן שהיו מקדשין ע"פ הראי', כי אז הי' כן בכל ישראל (ולא רק ביחיד).

שארי הזמנים שלא נמסר חיוב קביעתם וספירתם לכל יחיד, והיחיד נגרר ע"י הציבור או ע"י קביעת בי"ד, כמו ספירת שנות שמיטה ויובל, וכן זמן קביעת שבת ויום טוב, משא"כ חיוב ספירת ימי העומר היא על כל יחיד לעצמו.

ויש לחקור בזה אי נימא דהיינו רק שכל אחד חייב במעשה הספירה ותו לא, או דלמא נמי בכלל זה שאופן חשבון הימים אף הוא תלוי ביד כל אחד לפי ספירתו, כי אפשר שחשבון הימים אצל אחד לא יהי' כמו אצל חברו. והנפקותא מחקירה זו תהא במי שעבר את קו התאריך באמצע ימי הספירה. דאי אמרינן דהא דמצות ספירת העומר מוטלת על כל יחיד בפני עצמו, היינו שעליו לספור הספירה ש"ו, לפי חשבון הימים ש"ו, הרי שאין הדבר תלוי בספירה הנספרת ע"י אחרים בצדו של קו התאריך שלתוכו נכנס. אבל אי נימא דהיינו רק שחיוב ספירה על כל אחד, אבל החשבון מסור לציבור והיחיד נגרר אחריו, על הנכנס למקום זה לספור מעתה לפי חשבונם.

לדוגמא: פסח שחל להיות בשבת והוא נוסע ממזרח למערב וביום השני בשבוע לאחר ספור שני ימים לעומר עבר את הקו (ששם - במקום שנכנס - הוא יום שלישי בשבוע), הרי אם החשבון הוא לפי ימים שאצלו הרי כשמגיע הלילה צריך הוא לספור את הספירה שבאה לאחר ספירתו השני, היינו ספירת יום השלישי, אע"פ שכל אלו שנמצאים במקום שלשם בא משהתחילו ימי הספירה, כבר סופרים אז (יום ד' בשבוע) את היום הרביעי; וכמו

הנה כשיבואו לשם ממזרח למערב יאמרו שהוא יום א', ובביאה ממערב למזרח - שהוא יום שני.

ועל כן מוכרח שיהי' קו מסוים בארץ ("קו התאריך") ששם נבדלים הימים, והמקום שמצדו האחד של הקו חלוק בנוגע לזמן מהמקום שמצדו האחר של הקו (כמעט) במעל"ע. ונמצא שכשעובר את הקו ידלג "יום" אחד (ואחרי יום א' יכנס ליום ג' וכדומה), ויחסר אצ"ו מעל"ע - אם הולך ממזרח למערב בכיוון מהלך השמש; או לאיך אפשר שיתוסף אצלו מעל"ע (שיכנס ליום ראשון בשבוע אחרי שהי' לו יום האתמול יום ראשון) - אם הולך ממערב למזרח, נגד מהלכה של השמש.

וכבר שקו"ט בשאלה זו בעלי תריסין (שו"ת בני ציון. היוםם להרב טוקאצניסקי. ועוד), וג' דעות במקום התחלת מנין הימים: א) צ' מעלות ממזרח ירושלים. ב) קמ"ה מעלות ממזרח ירושלים. ג) ק"פ מעלות ממזרח ירושלים.

ב

יחקור לענין ספירה ע"פ דין הש"ס שתהא ספירה לכל אחד, ויוכיח בראיות הכל אדם צריך לספור לפי הימים שספר לעצמו עד עתה ולא דוקא כבני המקום

ומעתה יש לדון לדיני ספירה ועצרת, דהנה גרסינן במנחות (כה, א. ועיי' היטב בשו"ע אדה"ז רס"י תפט): "וספרתם לכם (פרשתנו שם, טו), שתהא ספירה לכל אחד ואחד", פירוש דאין ספירת הימים כדין

ספירה לכל אחד ואחד" הוא גם לענין חשבון ימי הספירה, שתלוי בספירת כל יחיד ויחיד (ועל דרך דין "וספרה לה", ולא כספירת שמיטות ויובלות (ועיין בתורה וספרתם - מנחות סה, ב)). דאי לא תימא הכי, נמצא, שההולך דרך קו התאריך ממזרח למערב דינו שצריך לדלג ספירה אחת, והיינו שבדוקא לא יהיו ז' שבתות שלו "תמימות", והכתוב צווח ואמר "וספרתם לכם (לכל אחד ואחד) גו' שבע שבתות תמימות תהיינה". וכן לאידך, ההולך ממערב למזרח יברך ויספור היום שני ימים לעומר, ובלילה שלאחרי שוב יספור היום שני ימים לעומר, והוא מילתא דתמיהא ומופרך לגמרי.

ועל כן פשיטא שאדם הנוסע ממזרח למערב (כגון שנסע ממדינת אמריקה למדינת אוסטרליה - שהיא מעבר השני לקו התאריך לב' דעות האחרונות דלעיל במקום הקו. ואפשר כן יסבור גם דעת היחיד המחזקי בשיטה הא', כיון שקו המחלק עובר באמצע מדינה זו יש להחשיב כולה כאילו מעבר השני היא. ואין להאריך כיון שבלאה"כ הוא דעת יחיד) צריך לספור לפי מנינו, שהוא יום א' פחות ממנין ספירת העומר של דיירי המקום שבא לשם. ובודאי לא הוא כשני תורות ח"ו, מה שהוא נוהג כך ושאר בני המקום כך - כי תורה אחת היא, לספור כציווי התורה כל אחד לפי חשבוננו (ועיין היטב בלחם משנה פ"ו מהל' לולב הי"ז).

דבשלמא בנוגע לשבת ומועדים התלויים בימי השבוע והחודש הרי מובן שצריך לנהוג כדיירי המקום שנוסע לשם,

כן - אם נסע ועבר את הקו ממערב למזרח, עליו לספור ספירת יום השלישי, אע"פ שכל אלו שבמקום ההוא סופרים עדיין ספירת יום השני.

והנראה בזה ברור⁴, שדין "שתהא

(4) להעיר שבמשנה ראשונה הביא בזה רבינו (כמכתב משנת תש"ט - אג"ק ח"ג אגרת תצד), סברא להחמיר כב' הצדדים, דחקר שם שמחד גיסא סברא ולומר שכאשר ספר יום אחד בתחילת ספירתו הנה מלבד שיש בזה לקבוע המספר דיום זה הוי ג"כ התחלת מנין ימים שלאחרי, שהסופר יום א' קבע בזה על עצמו בחובת גברא (ולא בחובת מקום) לספור עוד מ"ח ימים (ולא מ"ז או מ"ט ימים), דשבע שבתות תמימות תהיינה כתיב, לא חסיר ולא יתיר (משא"כ בימי השבוע או החודש. והבן). אבל מאידך הזכיר סברא דספה"ע תלוי' בימי החודש (ביום הבאת העומר אילו הי' ביהמ"ק קיים), וכיון שצ"פ הדין (כנ"ל בפנים) לענין ימי החודש במקומו עתה הוא קבוע ליום מסויים בחודש א"כ צריך לספור על פי הספירה השייכת ליום זה בחודש ולא ספירה אחרת. ועוד חקר שם בכללות הספירה אי בתר הסופר אולינן או בתר המקום, ואף את"ל דבתר ספירתו אולינן עדיין יש לחקור אי בתר כמה שהי' יכול לספור בפועל ניזיל או שמה בתר מנין ימי החודש שלו אולינן ושוב ה"ה ככל בני המקום. ועוד הזכיר שם סברא כללית לחקור אם ספירת העומר ענין אחד הוא לכל בני ישראל כמו שהעומר אינו אלא אחד, או שהוא ענין דכל אחד ואחד בפרט. וכן חקר מהו פירוש ספירת האדם במספר מסויים אי היינו די שמכוון למספר היום הזה שבו מסתיימים כך וכך ימים לעומר, או שצ"ל גם בספירתו סכום זה.

ושם, אחרי שהביא כל הסברות הנ"ל לכאן ולכאן, הכריע חקירתו לספור כשתי הדרכים בלא ברכה (כי מ"מ אינה ספירה ודאית. עיין בזה להלן בפנים. ועיין עוד להלן הערה 9 שבאמת הביא שם אח"כ סברא לספור ב' הספירות בברכה!).

פיהו כל המבואר באגרת זו הוא סברא ראשונה ושק"ט, אבל לאחר זמן דן עוד הפעם בנדון זה ובא למסקנא כמבואר בארוכה בפנים. המוציאים לאור.

הוא כמו אצל תושבי המקום, כי קביעת השבת לא נמסרה לכל יחיד בפני עצמו; וכמו כן בנוגע לימים טובים שתלויים בקביעות החודש שנקבעה ע"י בית דין אחד לכל ישראל (בזמן הזה) ע"י חשבונם (וכ"ה גם בנוגע לר"ה ויו"כ). משא"כ בנוגע לספירה, שצריכה להיות "לכל אחד ואחד", הרי מכיון שמצות הספירה היא לכל יחיד בפ"ע, מובן שגם חשבון הספירה אינו תלוי בחשבוננו של אחר, כי המצוה היא - שהוא יספור את הימים שעברו אצלו.

ואין לומר, שאף שהיוב הספירה הוא על כל אחד ואחד, מ"מ החיוב הוא לספור את הספירה שבמקום ההוא, שהרי אדרבה - לא מצינו מציאות הספירה לולא המצוה שנצטוו, והצווי הוא לכל או"א, ואין מציאות להספירה מבלעדי המצוה.

ועוד רא"י לדברינו - שאם נאמר שההולך דרך קו התאריך ממזרח למערב, דינו שצריך לדג ספירה אחת, הרי נמצא דין התורה - שבדוקא לא יהיו ז' שבתות שלו תמימות. וכנ"ל היא גם מילתא דתמי לאידך גיסא, שההולך ממערב למזרח - (לקס"ד זו) יברך ויספור היום שני ימים לעומר ובלילה שאחרי זה - ג"כ היום שני ימים לעומר.

ולחדש פסק דין תמוה בהולך ממערב למזרח שימתין יום אחד ולא יספור לעצמו כלל פעם אחת עד שיצטרף עם הציבור -

כיון שאין יום השבת או קביעות המועדים תלוי ביחיד אלא במציאות הימים במקום ההוא (ובכלל, אין שבת ויו"ט תלויים במשך הימים), משא"כ גבי ספירה (התלוי במשך הימים) שצ"ל ספירה לכל יחיד ויחיד אי אפשר לו לדלג יום א' ולספור כדיירי המקום, שאז לא הוי זה "תמימות", אלא צריך לספור כפי מנינו שהוא אוהז בו.⁵

כי ספירת העומר אינה מצוה המוטלת על כלל ישראל, אלא היא מצוה על כל יחיד בפ"ע לספור הימים כפי חשבוננו, כמה ימים עברו אצלו משהתחיל הוא לספור ספירת העומר.⁶ משא"כ שבת ושאר ימים טובים על היחיד לשמרם לפי חשבון תושבי המקום ההוא. ואין חילוק אם אצלו, בעברו את הקו, היום השביעי

(5 פשוט, דמ"ש בפנים הוא לכולי עלמא, לא רק לדעת הבה"ג דמי שלא ספר יום א' שוב אינו יכול לספור משום דבעי תמימות, אלא גם לדעת החולקים עליו וס"ל שמי שהחסיר יום א' יכול להמשיך לספור בברכה. שהרי ברור לכולי עלמא שימי הספירה צ"ל "שבע שבתות תמימות", כמפורש בקרא, ומאחר שנאמר "וספרתם שבוע שבתות תמימות", ש"לכם" פירושו שתהא ספירה לכל אחד ואחד, הרי ברור שאצל כל אחד ואחד צ"ל "שבע שבתות תמימות", אלא שלדעת הראשונים שכל יום הוי מצוה בפני עצמה, אין הספירה צ"ל "תמימות", ויכול לספור כל יום בפני עצמו אף שהחסיר ספירת יום אחד, אבל ברור שאצל כל אחד צריך להיות חשבון ימי הספירה "שבע שבתות תמימות", ולא יתכן לומר שאצל יחיד מסוים יהיו חשבון ימי ספירה שלו רק מ"ח יום (או יותר משבע שבתות תמימות - ג' יום).

(6 ועפ"י יומתק מה שבוהר (ח"ג צז, ב) מבאר דספירה הוא ענין דוספרה לה שבעת גו'. וראה ג"כ תוד"ה וספרה (כתובות עב, א).

(7) חוץ מההולך במדבר ואינו יודע כו' (שבת סט, ב), כי אז אין אצלו (בידיעתו) קביעת שבת דהכלל. ועיין בזה לקו"ש ח"ח פ' נשא.

והנה, בשייכות זו של שבועות לספירת העומר אין הכוונה שעצם חלות היו"ט דשבועות נפעלת ע"י הספירה - שמ"ט הימים שסופרים בפועל (או זה שהי חיוב לספרם) פועלים וגורמים שהיום שלאחריהם יהי יו"ט - זה אינו, שהרי אנו רואים שגם אלו שאין להם (חיוב) הספירה (כגון קטנים שנתגדלו בימי הספירה, או גרים שנתגיירו בימי הספירה)

הנה אצלם חג השבועות מדאורייתא הוא ביום החמישים לעומר (ועוד זאת - דאיכא מאן דאמר, וכן הוא להלכתא (עיין שו"ע אדמוה"ז סימן תפט סעיף ב), שבוה"ז מצות ספה"ע אינה אלא מדרבנן, והרי חגה"ש הוא דאורייתא). ואי נימא דחלות היו"ט היא ע"י הספירה, שוב אינו מובן ע"י מה נפעל אצל אלו חיוב חגה"ש, והרי לא הי' אצלם הענין דמ"ט ימי הספירה?

ולכא למימר, דספירת כל כלל ישראל פועלת נמי עליהם חיוב קדושת החג, ונגררים הם אחר הכלל - דהא לא אשכחן כלל מציאות כ"ספירה (דעומר) דכ"ל ישראל, כנ"ל, ומציאות הספירה היא מה שכל אחד סופר ספירה לעצמו.

אלא בהכרח מכל זה, שאין חלות חיוב חגה"ש נפעלת ע"י הספירה, ובעינין שתהא קודם החג ספירה של מצוה בפועל. אלא שאת זמן החג קבעה תורה ליום החמישים לעומר, והיינו, שימי הספירה רק מראים ומבררים הזמן דחגה"ש, שהיום שלאחריהם הוא יו"ט. וענין זה של ימי הספירה (כהוראה וברור) שייך הוא לכל אחד ואחד, גם למי שלא הי' מחוייב בפועל בספירה, שכשהוא עומד ביום שאי"ו הי'

הוא היפך דין הגמרא, וצריך תחילה ברור גדול בפוסקים איך נוכל לומר שידלג יום אחד מלספור כלל (וכן בהולך ממזרח למערב יהא תמוה אם נפסוק עליו לספור עוד פעם כמספר שספר אתמול רק כדי להצטרף עם הציבור, כנ"ל). וכאמור, מלבד שהוא דין תמוה, הי"ז היפך גדר המושג "תמימות", שענינו לא חסיר ולא יתיר.

ובאמת ככל דברינו יש לומר גם בסגנון אחר, ולא מצד דין ספירה של כל יחיד לעצמו (אף שודאי זהו היסוד לסברתנו), דאפשר גם להגדיר סברא זו, שבספירת העומר (וכן להלן לענין חגה"ש) נוהג אדם כדין מקום שיצא משם.

ומכל מקום, מהיות טוב אל וכו', ישמע הברכה על הספירה מאחר מבני המקום ויכוון לצאת בה (שהרי הברכה היא על עצם המצוה ולא על מספר היום, שלכן אין סתירה במה שלהמברך הוא במספר אחד ולהשומע במספר אחר).

ג

יסיק דהוא הדין לענין עצרת, דמדינא תלוי חלות היו"ט ביום נ' לספירת היחיד ולא בענין אחר

ועתה יש לדון גם לענין דין חג השבועות וקביעותו לאדם זה. דהנה, כנ"ל (ע"פ סוגיית ר"ה ו, ב), חגה"ש אינו קשור ביום מסויים בחודש, כ"א בחשבון ספה"ע. שיום החמישים לעומר הוא חגה"ש, ולכן בזמן שהיו מקדשים עפ"י הראי' אפשר הי' לחגה"ש לחול בה' בסיון, בו' בסיון או בז' בסיון.

לנהוג דין יו"ט ביום נ' לספירתו שלו. וא"כ, העובר קו התאריך ממערב למזרח

חייב בספה"ע הי' סופר קודם ליום זה מ"ט ימים, הרי"ז בירור גמור שיום זה הוא חגה"ש. אבל מ"מ נמדד הדבר לכל אחד לפי חשבונו ש"ו ולפי אופן ספירתו באם הי' סופר, ואין בזה גרירא אחר הציבור.

ומעתה מוכן בעניננו בדרך חידוש קצת שמי שאצלו מסתיימים מ"ט ימי הספירה קודם שנגמרו אצל אחרים, או לאח"ז, הרי ימי הספירה שהיו אצלו מבררים שהוא צריך לחוג את חגה"ש ביום שבא (מיד) לאחרי ימי הספירה שלו, ולמעשה יש לו

ועוד חידש דלדרך זו האחרונה ששני הצדדים בחקירה לענין הספירה (הנ"ל הערה 4) שקולים הם, ושניהם דינא הם ולא בגדר ספק, שוב יש להכריע גם לענין החקירה בדין הספירה גופא (הנ"ל שם), שימנה לדרך זו ספירת העומר בברכה כשני האופנים (!) כי אין בזה ספק אצלו אלא בידיעה ודאית שלמנין הא' מספרו כך ולמנין הב' מספרו כך, ועל שני המנינים נצטווה. ומכל מקום דיו בברכה אחת לשני המנינים אף ששתי ספירות הן, כי שם המצוה אחד הוא – וכמו בתש"י ותש"ר. והוסיף דלכתחילה יקדים אמירת המספר המועט, כי כן הוא ע"פ משנ"ת בפוסקים לענין סדר אמירת רצה ויעלה ויבוא במוצאי יו"ט שחל בש"ק. מיהו בדיעבד יוצא גם בסדר הפוך כי שתי ספירות נפרדות הן].

ועוד הוסיף שם דשמא יש לומר דיחוג גם היום השלישי (זה השלך ממזרח למערב) כיון שאולי הדין כסברא הא' בחקירה הנ"ל דכספירתו אזלינן, וא"כ יו"ט של גליות שלו הוא בח' סיון שהוא אסרו חג של בני המקום. אבל דחה דבר זה, מסברא פשוטה, דהא כל יו"ט שני לדידן דבקיאם אנו כבר בקביעא דירחא אינו אלא משום אל תשנו מנהג אבותיכם ולא משום ספיא דיומא, וכיון שגם אבותינו אילו היו דריים במקום זה לא היו נוהגין אלא ב' ימים הראשונים, כמובן, שוב גם זה אין עליו לשנות מהם ולנהוג ביום ג'. ומצינו שכבר הובאה סברא זו לענין הרוצה לצום יום הכפורים שני ימים (טור ושו"ע אר"ח ס"י תרכ"ד. ועוד).

ומסיים שם דזאת למודעי, שהסברות הנ"ל לדלג או להוסיף יום אחד כשעוברין קו התאריך דכל שיטה (מג' שיטות דלעיל היכן מקום הקו), ועושין עפ"י שבת ויום טוב – הוא בנוגע לקביעת ימי השבוע והחודש במקומות ישוב. אבל דין הנמצאים בספינה ההולכת ממקום למקום ועוברת את הקו – לא נתברר כ"כ בשקו"ט הנ"ל, ולהכי משעה שעברה את הקו עד שתגיע לישוב נוהגין לחומרא בשני הימים.

אמנם, כבר נזכר לעיל (הערה 4) שכל ההכרעות הנ"ל לדינא הן משנה ראשונה, ולמסקנא ההכרעה בכל זה היא כמבואר בפנים. המוציאים לאור.

8) להעיר, שבאגרת רבינו המצויינת לעיל הערה 4, הכריע במשנה ראשונה באר"א לענין חג השבועות, שכתב דלדינא ספיא הוא ויש להחמיר לכל הצדדין, ומבאר שם שכיון שחגה"ש תלוי אך ורק בספירת העומר, הנה להצד בחקירה דספירת העומר דאזלינן בתר ספירת היחיד גם בחג השבועות יחוג לפי ספירתו, וא"כ, ההולך ממזרח למערב יהי' לו יום ז' סיון ליו"ט ראשון מספ"ה הנ"ל (ולא מדין "מנהג אבותינו" כאשר בני המקום שהוא להם יו"ט שני של גליות), אבל יחמיר גם מספ"ה לשמור יום ו' סיון שהוא יו"ט ראשון דבני המקום, שמא נכון הצד השני בחקירה לענין הספירה (הנ"ל הערה 4). ולכן סופר ביום ו' סיון ספירה המ"ט ומניח תפילין ביום א' (ע"ד מש"כ בשו"ע אר"ח ס"י לא), ואינו עולה לתורה בשני הימים וכו'.

ועוד הוסיף שם שנמלך לומר אפשרות שלישית בזה, לומר ששתי הסברות בחקירה לענין ספירת העומר (הנ"ל הערה 4) נכונות, וצ"ל חג השבועות הן במנין נ' ימים לצד אחד בחקירה והן במנין נ' ימים לצד השני בחקירה, כי שקולים הם ויבואו שניהם. ועפ"י יתחדש דשני הימים אינם בגדר יו"ט מספ"ה (כדלעיל) או זה יו"ט או זה יו"ט, אלא שניהם שקולים בסברא ושניהם בדין אחד ובקדושה אחת, וא"כ הנולד בזה אסור בזה (כב' ימים דרה"ש שקדושה אחת הן, ולא כדין כל יו"ט שני). וגם יצטרך ליקח פרי חדש כדי שיוכל בודאי לברך שהחיינו דיום הב' (ולכל הדעות יוצרך כן, גם להמקילים בליל ב' דראש השנה).

מיהו עדיין שמא הי' מקום לומר, שאע"פ שבנוגע לספירה יש לו החשבון שלו בפני עצמו, מ"מ בנוגע לחגה"ש יגרר אחר הכלל. איברא דגם זה אינו, כי הקביעות והסימן היחידים שנתנה תורה לחלות זמן חג השבועות - הוא יום החמישים דימי הספירה, וכבר הוכחנו שהספירה היא ענין שאינו שייך להכלל, אלא לכל יחיד בפ"ע¹¹.

ואין כלל לחלק ולומר דרק הקרבת מנחה חדשה תלוי בספירה, ולא היו"ט דשבועות. כי אדרבה - הספירה שהיא מ"ע בפני עצמה לכל איש מישראל בכל מקום ("לכם") מצוה בפני עצמה היא, ובזמן הבית היתה שוה להנמצא בירושלים וליחיד הנמצא בקצה השמים, וספירה זו היא לבדה הקובעת מתי יהי' חג השבועות, וכשמו הנקרא בכל מקום, וזמן זה הוא הגורם והסיבה לשאר דיני כהקרכת מנחה חדשה, קרבנות, איסור מלאכה בבל¹² מושבותיכם לדורותיכם.

אמנם, כל זה הוא בנוגע לחגה"ש¹²,

יש לו דין יו"ט דשבועות בה' בסיון לכל ההל' (מלבד אמירת "זמן מ"ת" כדלהלן) ויום ו' בסיון הוא לו יו"ט שני של גליות (אם דינו כבן חוץ לארץ), והעוברו ממזרח למערב יש לו דין יו"ט דשבועות בז' בסיון שהוא יו"ט שני של גליות לבני המקום, ובשמיני בסיון הוא לו יו"ט שני של גליות (אם דינו כבן חוץ לארץ)⁹. וכבר נת' לעיל דלא היא כשני תורות, כי תורה אחת היא ודין אחד הוא להיות כל אחד נוהג יו"ט ביום נ' לספירתו.

ואין לומר שעפ"ז בהולך ממערב למזרח יחסר בדין "תמימות" דבעינן קודם חג השבועות, לפי שלא היו אצלו מ"ט פעמים כ"ד שעות, שהרי פשיטא שימי הספירה אינם תלויים בכ"ד שעות דוקא, וגם בהולך ממערב למזרח ולא עבר דרך קו התאריך, אלא שהוקדמה אצלו שקיעת החמה בפחות מכ"ד שעות, הנה מיד בשקיעת החמה דה' בסיון, הוא יו"ט אצלו, אף שלא עברו עדיין מ"ט פעמים כ"ד שעות. וחיוב יו"ט אינו תלוי אלא בשקיעת החמה דיום המ"ט¹⁰.

ועד שבימינו - הרי אפשר שיסובב כדור הארץ כמה פעמים במעל"ע אחד ותזרח לו השמש כמה פעמים במעל"ע זה, ופשיטא שלא יספור ספירת העומר ע"פ שקיעת החמה אלו (או - ימות השבוע), וראה ספרים שצויינו בקצש"ע - שערים המצויינים בהלכה, ריש הל' שבת, ועוד.

11) ומוכן שאין סתירה לזה מהא דמספה"ע דהיחיד - משתש"ים גם עניני הצבור (וכמו - קרבנות הצבור דתה"ש). דוגמא לדבר: כמה גדרים בדיני ממונות (או - נפשות), אף שלאחר זה מסתעפים מהם דיני נפשות (או - ממונות).

12) בהשקפה ראשונה יש לומר שכמה מהספקות וההכרעות הנ"ל הם גם במי שעבר קו התאריך בחול

9) ואין להקשות דיש בדברים הללו משום איסור לא לתגודדו (וי"א שהוא דאורייתא - ראה שדי חמד כלל לא לתגודדו), וגם ולזולא דיו"ט - זה אינו, דכיון דאינו אלא באקראי בעלמא ובצנעא לא חיישינן לזה, ולא גרע (ואדרבה מובן במכל-שכן) מבן ארץ ישראל הנמצא בחו"ל לענין יו"ט שני, וכן אלו המניחים תפילין בחול המועד, ועוד כיוצא בזה.

10) ובאמת בהולך סתם ממזרח למערב או ממערב למזרח שמקצר או מאריך מדת המעת-לעת - דרושה שקו"ט מיוחדת, וקשה למצוא יסודות בש"ס וכו' - ע"ד הא דשבת (ק"ח, ב) ממכניסי שבת בטבריא וממוציאי שבת בציפורי, אבל לא זהו ממש. וק"ל.

לקביעות ימי החודש לא מצינו חילוק, שזה לא נמסר לחשבוננו הפרטי של כאו"א, כנ"ל.

ולדינא¹³ יש להשתמט ככל האפשרי מלעבור את קו התאריך באמצע ימי הספירה ולהכנס לשאלה זו, אף שמצד הדין דעתי ברורה שאם עבר, עליו לחוג (לחומרא) ביום החמשים למספרו (ולא כדיירי המקום), מ"מ כיון שהיא מילתא דתמיהא ביותר יש להשתמט מזה.

שהתורה לא קבעה זמנו ביום מסויים בחודש, אלא בהמשך למ"ט ימי ספה"ע. משא"כ בנוגע לאמירת "זמן מתן תורתנו", שכרוך ביום ששה בסיון - כנ"ל מדברי אדמו"ר הזקן - הרי אע"פ שמשמר אדם זה חגה"ש ביום לפני"ז או ביום לאח"ז, מ"מ כיון שאי"ז ששה בסיון, אינו יכול לומר "זמן מתן תורתנו". ואפילו אם עבר את קו התאריך אחרי ראש חודש סיון (ובמילא יום חמישים לעומר שאצ"ו הוא יום השישי שמראש חודש שלו) מ"מ אינו יכול לומר "זמן מתן תורתנו", כי בנוגע

13 ובמענה למי שנסע בימי הספירה ממדינת אסטראלי למדינת אמריקה דרך קו התאריך, ובליל ראשון לבואו בדרך וספר כמו שסופרים בני המקום שבא לשם (אע"פ שכבר ספר ספירה זו), ולאחר הפסק זמן ספר גם כמו שסופרים במקום שיצא משם, ומליל שני לבואו ואילך ספר רק כמו שסופרים במקום שבא לשם, ושאל אם נכון לעשות כן - השיב רבינו (באגרת מימי הספירה תשי"ח):

(א) בנוגע להבא - ישמע מאחר. (ב) יספור על פי מה שהתחיל (שלדעתי זוהי העיקרית אצלו) וליתר שאת גם כפי שסופרים במקום שבא לשם, ובהפסק ביניהם ולא בסמיכות (דמחזי כשיקרא, וגם שזהו היפך לענין הספירה - היינו בירור ולא ספק, שלכן צ"ע אם ה"י יכול לברך אפילו אם כל הימים ה"י סופר ב' ספירות). (ג) יבקש מהרבנים לפסוק דינו בנוגע לחג השבועות, כי ע"פ הנ"ל חג השבועות (הנקבע רק ע"י ספירת כל אחד ואחד ולא דבית דין) צ"ל אצ"ו מוקדם יום אחד (ש"ק ויום ראשון - בשנה זו). המוציאים לאור.

המועד פסח או בחול המועד סוכות - לענין חגיגת שביעי של פסח או שמיני עצרת, כי גם הם תלויים ביום ראשון של חג המצות או חג הסוכות, ולא בימי החודש.

מיהו יש לחלק דשביעי של פסח אהדרי' קרא וקבעו גם בימי החודש, וכמש"נ (בא יב, יח) "עד יום האחד ועשרים לחודש בערב". ועוד ועיקר, דהן בחג המצות והן בחג הסוכות לא כתיב תמימות, וכיון שבמקום זה הוא שביעי של פסח ושמיני עצרת לא אכפת לן מה שנדלג יום אחד או נתוסף יום אחד, וכמו שלא אכפת לן מה שבין שבת א' לחברתה נדלג יום אחד או נתוסף יום אחד.

ועדיין צ"ע בכל הנ"ל.

וכן לא נתברר עדיין דין יושבי מדינת אלאסקה שקו התאריך עובר באמצע הישוב ואי אפשר לומר שבצד הרחוב המזרחי יהי' יום ש"ק ובצד המערבי - יום הראשון, דהוי כחוקא ואטלולא (ראה ערובין, א ס"פ הדר).

תורת היים

מכתבי עצות והדרכות בעבודת השי"ת
בחיי היום יום

עבדו את ה' בשמחה

אין צריך ביאור עד כמה גדלה אשרה של הנשמה כשמשתדל למלאות התפקיד,
ומשתדל לעשות את זה בפנימיות ובהידור

צריך ללכת למלחמה עם 'מארש'

מה שמזכיר במכתבו שכיון שהתלמידים הגדולים נשאר במספר קטן בכמות ובמילא פעל זה עליהם - על אחדים מהם - שבירה . . בהביאם בחשבון פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אז א סאלדאט גייט אין מלחמה - דארף ער גיין מיט א מארש און א פרייליכען [כשחיל הולך במלחמה - צריך הוא ללכת שמח ועם 'מארש']...

הרי נאכו"כ בנדון דידן שנחוצה שמחה ושיהי' הלוכם - מהלכים בין העומדים דוקא בשמחה, ומלבד שזהו דרישת הבעש"ט, עבדו את הוי' בשמחה ומרומז בפסק הרמב"ם סוף הלכות לולב, הנה הכרח הוא - השמחה - במילוי השליחות שלהם ותפקידם בעלמא דין והאריכות בזה אך למותר, ובודאי ימצא האותיות המתאימות להרחיב הדבור בהנ"ל באופן המתאים למצבם עתה.

ולמותר להעיר שזהו גם בהנוגע להתלמידים שאין בהם שבירה ג"כ, כיון שעל כולם חל הענין דזבחי אלקים רוח נשברה דוקא, ולאידך גיסא הציווי דעבדו את ה' בשמחה... כל נשמתא ונשמתא הווה קיימא קמי' מלכא קדישא ואח"כ ירדה בגוף והכל בשביל

לשמש את קונו כמאמר המשנה, ולהאיר את חלקו בעולם כמבואר הענין בתניא ובכ"מ . . מעצמו מובן אשר גם זה לא הושיטו לו מן המוכן המכשירים לזה, צריך הוא להתאזר בכל כחותיו למצוא אופן לפעול בזה, ועאכו"כ מי שזכה שההשגחה הפרטית העמידתו על חלק היפה ואומרת לו ובחרת בחיים, שצריך לעבוד עבודתו בשמחה אמיתית הפורצת כל הגדרים אפילו של השכל והרגש שבמילא תהי' עבודתו בהצלחה מופלגה.

והביאור אך למותר עד כמה גדולה הרחמנות על נשמה שנסעה וירדה כמה מדריגות מקמי מלכא קדישא ונתלבשה בגוף עכור ובעוה"ז הגשמי שהרשעים גוברים וסוף סוף לא מלאה תפקידה או אפילו לא בקירוב למה שהי' נדרש ממנה, ולאידך גיסא אינו צריך ביאור עד כמה גדלה אשרה כשמשדל למלאות התפקיד, ומשתדל לעשות את זה בפנימיות ובהידור, וכמבואר בכ"מ ומהם בהמשך [ת]רס"ו באופן העבודה של העבד האמיתי.

(אג"ק ח"ח אגרת ברע"ה)

להיות שבע רצון מקיום רצון השי"ת לשמוע לרופא

זה מזמן שלא קבלתי ממנו מכתבים, ויה"ר מהשי"ת שיהי' זה סימן טוב שהכל שלום, ובכל זה מהנכון שיכתוב עד"ז בפירוש.

ובימי חדש כסלו חדש הגאולה הנה עליו לפעול בעצמו להתנהג על פי הוראת רז"ל שציוו לשמוע לקול הרופאים ולעשות את זה מתוך שמחה, ומה איכפת לו באיזה אופן ובאיזה ענינים ימלא רצון הבורא ובלבד שיעשה את זה מבלי חשבונות, וכאשר השם יתברך אומר לשמוע לרופא צריך לעשות כן ולהיות שבע רצון מההזדמנות לשמוע אל רצון השי"ת במילא צריך להעשות זה בשמחה, ואז עוזר השי"ת שרואים שיש ממה להיות שבע רצון.

מקוה הנני שיכתוב לי שעושה כזאת, והשי"ת יוסיף בברכתו לו ולכל ב"ב שיחיו בכריאות הנכונה ובפרנסה בהרחבה. המחכה לבשו"ט.

(אג"ק ח"ח אגרת ברפ"ב)

הרכי החסידות

שיחות כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע
ואגרות קדשו בענייני עבודת השי"ת

ההתבוננות וההתעכבות בלימוד החסידות

"התבוננות והתעכבות . . שניהם מוכרחים להשכלת שכל ולהבינו, ושניהם מביאים תועלת גדולה בהבנת ההשכלה שהוא עוסק בה לשעה, ותועלת כללי מה שעי"ז מתרחבים חושי שכלו..."

התבוננות והתעכבות

במענה על מכתבו המבשר מהחלטתם הטובה ללמוד בכל יום בצותא מאמרי חסידות נהינתי במאד.

לימוד החסידות צריך להיות לימוד מסודר כלימוד סוגיא בגליא שבתורה, ותחלת הכל צריכים ללמוד המאמרים שהם מובנים גם למתחילים ואחר שלומדים פרק אחד צריכים לחזור עליו פעם ושתיים שיהי' בקי בו, ואחר שלומדים כל המאמר צריכים לחזור עליו איזה פעמים אשר השכלת הענין של המאמר יהי' נקלט היטב במוחו.

עיקר גדול בלימוד החסידות הוא אשר באותו הענין שלמד יתבונן בו פעם שתיים ושלוש ויתעכב בו איזה משך זמן עד אשר הענין ההוא נקלט היטב במוחו ונרגש בלבבו, (ובל"א נקרא זה: דער שכל בערוהיגט די קאָפּ, און רייסט די האַרץ).

התבוננות והתעכבות הם שני ענינים חלוקים זה מזה, שניהם מוכרחים להשכלת שכל ולהבינו, ושניהם מביאים תועלת גדולה בהבנת ההשכלה שהוא עוסק בה לשעה, ותועלת כללי מה שעי"ז מתרחבים חושי שכלו ומתפתחים כשרונותיו.

דוגמתו בלימוד הנגלה

ועל דרך דוגמא הלומד איזה סוגיא בגליא שבתורה כמו כלל גדול אמרו בשבת, ולומד סוגיא זו עם פרש"י ותוס' ויודע הסוגיא היטב בכל פרטי הענינים במקום שאמרו

הלשון "כלל" סתם ובמקום שאמרו הלשון "כלל גדול", וטעמי הדברים בשקלא וטריא של הגמרא עפ"י שיטת הראשונים ואחרונים.

הנה לאחר שידוע הסוגיא היטב על כל פרטי ההסתעפות בהלכות שונות היוצאים מנקודת ההלכה דכלל גדול אמרו בשבת, הנה הוא חושב במחשבתו ומתבונן כמה וכמה פעמים בהסוגיא ומתעכב בה דענין ההתעכבות הוא הרגשת הטעם והענג שיש בהמושכל ההוא.

וכמו עד"מ במזון הגוף כשאוכל דבר מאכל הרי לבד פעולתו להשביע הנה ישנו מה שח"ך אוכל יטעם והוא טעימת העריבות שבמאכל וכן הוא במזון הנפש דהבנת השכלת הסוגיא וההתבוננות בה הוא אכילת המזון להשביע, וההתעכבות הוא טעימת עריבות מתיקות המזון הרוחני.

וכאשר לומד הסוגיא דכלל גדול אמרו בשבת בראשונים ואחרונים עם כל פרטי הדינים דהלכות שבת כמ"ש הוד כ"ק רבינו הזקן נ"ע בעל התניא והשו"ע (בסידור תפלה) וזלה"ק, הלכתא רבתי לשבתא, והן קצת אזהרות והערות להרים מכשולות ושגגות השכיחות ומצויות ולפ"ד הרבה מגדולי הראשונים יש בהן איסור כרת וסקילה במזיד, וח"יב חטאת בשוגג, ה' יכפר, עכלה"ק. הנה ע"י הלימוד הטוב בהתבוננות והתעכבות בהסוגיא נקלט הענין היטב במוחו ושכלו, ונחקק בלבבו היטב היראה גדולה ביראת שמים פן ח"ו יכשל באחד הפרטים מפרטי הדינים בשוגג.

וזהו פעולתם של ההתבוננות וההתעכבות דההתבוננות פעולתה שנקלט הענין היטב במוח שכלו וידוע את הסוגיא כולה עם כל פרטי הלכותי ודיני' והמסתעף ממנה בעוד הלכות ופעולת ההתעכבות הוא שנחקק בלבבו להיות ירא וחרד פן יכשל ח"ו.

נותן טעם וחיות פנימי בתורה ומצוות

ובדוגמא כזו יובן כאשר לומד איזה ענין בחסידות, כמו בענין השגחה פרטית שהוא ית' משגיח על כל פרט ופרט דכל הנבראים וההשגחה פרטית עצמה הנה זהו חיות הנברא ומהותו, כאשר לומד איזה ענין באריכות בביאורי השכל וההסבר שבזה דזהו ענין השגחה פרטית, הוא אחד הענינים הנוגעים לידיעת תוכן פירוש המלות דתפילה בפסוקי דזמרה שמדבר בטבעי הנבראים בצרכיהם ובשירתם, ומבין הענין בטוב, ומתבונן בו בהעמקת הדעת ומתעכב בנעימות עריבות מתיקות המושכל ההוא, הנה אז נקלט הענין היטב במוחו ונרגש בלבבו, והרגש זה גורם לשנות טבעו ורגילותו, ונותן טעם וחיות פנימי בלימוד התורה וקיום המצות.

ובכדי להגיע לזה הוא ע"י לימוד החסידות בסדר מסודר כאמור, ולהשתדל לחשוב בהענינים היטב קודם התפלה וגם באמצע התפלה בזמנים ידועים כמו בשבת (ולפעמים גם בחול) להאריך בתפלה, עד אשר יתעורר לבבו בקירוב לעניני אלקות.